

Bartosz Michalski
Uniwersytet Wrocławski

Lewicowy model integracji gospodarczej na przykładzie Alternatywy Boliwariańskiej

The left-wing model of economic integration – example of the Bolivarian Alternative

The paper is intended as a short presentation of a relative new integration project in the Latin America called the Bolivarian Alternative. The author introduces into its ideological origin, main objectives (principles) and focuses on the most important economic figures trying to evaluate them briefly. The ALBA's future remains however uncertain because of unsolved problems relating to the political situation in Cuba and US presence in the region.

Key words: Latin America, Bolivarian Alternative, regional integration.

Wprowadzenie

Złożoność procesów integracyjnych jest cechą bardzo charakterystyczną dla regionu Ameryki Łacińskiej. Wynika ona z faktu, iż zagadnienia gospodarcze są jedną z wielu kwestii, jednakowoż wcale nie najważniejszą, stanowiących o dynamice współpracy. Można nawet zaryzykować tezę, iż latynoamerykańska integracja gospodarcza podyktowana jest *de facto* czynnikami natury politycznej, przede wszystkim chęcią uniezależnienia się od wpływów Stanów Zjednoczonych oraz byłych europejskich mocarstw kolonialnych (Hiszpania, Portugalia, Francja, Wielka Brytania). Wydaje się, że kluczem do zrozumienia specyfiki integracji w Ameryce Łacińskiej jest wskazanie na silne dążenie do zachowania i wzmocnienia własnej odrębności rozumianej nie tylko w kategoriach politycznych, lecz także kulturowych (tzw. latynoamerykańska tożsamość), jako elementów konstytuujących pewną wizję współpracy i spójności w regionie.

Funkcjonujące tam ugrupowania integracyjne o charakterze gospodarczym (Latynoamerykańskie Stowarzyszenie Integracyjne – LAIA/ALADI, Wspólny Rynek Południa – MERCOSUR, Wspólnota Andyjska – CAN, Wspólny Rynek Ameryki Środkowej – CACM, Wspólnota Karaibska – CARICOM)¹ mają za zadanie wzmacniać potencjał gospodarczy poszczególnych krajów członkowskich i przyczyniać się do poprawy ich konkurencyjności. Logika współpracy oparta jest zasadniczo na założeniu stopniowej, asymetrycznej i selektywnej liberalizacji stosunków handlowych. Zdaje się ona zatem wynikać z przekonania, że wolny handel to generalnie najlepsze rozwiązanie. To jednak tylko pozory. Taki model integracji spotyka się w Ameryce Południowej z krytyką bazującą na przekonaniu, iż pełna liberalizacja handlu przysłuży się w pierwszej kolejności interesom Stanów Zjednoczonych oraz Europy Zachodniej.

Wzrost znaczenia sił lewicowych w wielu krajach latynoamerykańskich sprawia, iż pojawiają się coraz śmielej alternatywne pomysły dotyczące integracji. Jednym z nich jest stosunkowo nowe ugrupowanie – Alternatywa Boliwariańska. Niniejszy artykuł stanowi próbę syntetycznego przedstawienia jego genezy, specyfiki współpracy gospodarczej i społecznej oraz oceny szans rozwoju w przyszłości.

¹ Zob. szerzej *Pozaeuropejskiej ugrupowania integracyjne*, J. Rymarczyk, M. Wróblewski (red.), Oficyna Wydawnicza Arboretum, Wrocław 2006, s. 56-167.

Geneza powstania Alternatywy Boliwariańskiej i jej cele

Ideologiczne podstawy współpracy w ramach Alternatywy Boliwariańskiej są związane, jak wskazuje sama nazwa ugrupowania, z osobą Simóna Bolívara – latynoamerykańskiego bohatera walk narodowo-wyzwoleńczych z początku XIX w. Jego program z roku 1815 znany jako *List z Jamajki* określał drogę wyzwolenia i uzyskania niepodległości. W stosunkowo krótkim czasie (lata 1816-1825) niezależność uzyskały wszystkie znane współcześnie kraje, tj. Argentyna, Brazylia, Paragwaj, Wenezuela, Ekwador, Urugwaj, Chile, Boliwia, Peru czy Panama.

Sam Bolívar stał w latach 1819-1830 na czele założonego przez siebie tworu funkcjonującego pod nazwą Federacja Wielkiej Kolumbii, w skład której weszły Wenezuela, Kolumbia, Peru, Ekwador oraz Panama². Zachodzące wówczas zmiany na kontynencie południowoamerykańskim były na rękę Stanom Zjednoczonym, które liczyły na wyeliminowanie wpływów mocarstw europejskich (doktryna Monroe'a). Jak się później okazało, sytuacja taka wcale nie oznaczała bierności samych Amerykanów. Rosnące znaczenie gospodarcze i polityczne tego kraju w II poł. XIX w. tylko tym działaniom sprzyjało, budząc uzasadniony opór.

Ideale boliwariańskie, mimo iż ich twórca zgodnie z historyczną prawidłowością okazał się ofiarą własnej rewolucji, stały się fundamentem, na którym kształtował się tamtejszy, żywy po dziś dzień nacjonalizm (koncepcja Wielkiej Ojczyzny Latynoamerykańskiej lub Socjalistycznych Stanów Zjednoczonych Ameryki Łacińskiej). Osobliwym fenomenem jest, iż ostoję dla dążeń niepodległościowych stanowił prosty lud (proletariat) a nie zacofana i „sprostytuowana przez imperializm” lokalna burżuazja³.

Dojście na przełomie XX i XXI w. do władzy apologetów boliwarianizmu bądź też generalnie środowisk lewicowych, nieoficjalnie sympatyzujących z tymi ideami (m.in. Hugo Chávez Friás, Luiz Inacio Lula da Silva, Néstor Kirchner)⁴ stało się pewnym punktem zwrotnym dla integracji latynoamerykańskiej. Odsunięto wykształcone na amerykańskich uczelniach (tym samym niejako przesiąknięte zachodnimi wzorcami) rządzące do tej pory elity, czemu towarzyszyła totalna krytyka realizowanych przez nie reform. Koncentruje się ona na rosnących dysproporcjach w zamożności poszczególnych grup społecznych oraz

² Historyczną pozostałością po tym organizmie jest podobieństwo flag ww. krajów.

³ Zob. szerzej i por. Z. Kowalewski, *Życie i śmierć boliwijskiego rewolucjonisty*, „Rewolucja”, nr 2 (pobrano 14.02.2007 ze strony <http://www.iwkip.org/rewolucja/2/index.php?id=5>).

⁴ Zob. szerzej E. Altvater, *Dylematy latynoamerykańskiej lewicy*, „Le Monde Diplomatique” nr 2 (12), luty 2007.

nadmiernym uzależnieniu gospodarczym od Stanów Zjednoczonych⁵. Ten ostatni element wydaje się cechą immanentnie przypisaną Ameryce Łacińskiej, która już w latach 60. XX w. próbowała budować własny sukces w oparciu o strategię substytucji importu i silny protekcjonalizm. Beneficjentem tej polityki był krajowy „przemysł raczkujący”. Ze słabym jednak skutkiem.

Symbolem nadchodzących zmian miała stać się Alternatywa Boliwariańska (hiszp. *Alternativa Bolivariana para las Américas*, ALBA)⁶. Porozumienie zostało podpisane przez prezydenta Wenezueli Hugo Cháveza oraz przywódcę Kuby Fidela Castro 14.12.2004 r., natomiast 29.04.2006 r. do układu przystąpiła także Boliwia (krótco po tym, gdy władzę prezydencką w tym kraju objął Evo Morales Ayma)⁷.

W swoich założeniach ALBA ma stanowić przeciwwagę m.in. dla projektu Strefy Wolnego Handlu Ameryk (ang. *Free Trade Area of Americas*, FTAA), zapoczątkowanego w roku 1994 na szczycie w Miami, obecnie jednak zarzuconego z uwagi na polityczno-militarne zaangażowanie USA na Bliskim i Środkowym Wschodzie oraz niejednoznaczne stanowisko pozostałych krajów Ameryki Południowej negocjujących za pośrednictwem MERCOSUR porozumienie o wolnym handlu z Unią Europejską.

Znamiennym wydarzeniem, które poprzedziło przystąpienie Boliwii do organizacji, stało się wyjście Wenezueli ze Wspólnoty Andyjskiej (22.04.2006 r.). Było ono formą protestu wobec podpisania przez Peru i Kolumbię dwustronnych porozumień o wolnym handlu ze Stanami Zjednoczonymi⁸. Na mocy podpisanego w sierpniu 2006 r. memorandum utrzymane jednak zostały dotychczasowe preferencje we wzajemnym handlu⁹.

Samo funkcjonowanie ALBA wiąże się także z zasadami przyjętymi przez Latinoamerykańskie Stowarzyszenie Integracyjne (LAIA/ALADI), które pełniąc rolę tzw. organizacji parasolowej wśród swoich głównych zasad wymienia elastyczność współpracy

⁵ Charakterystyczną cechą Ameryki Łacińskiej jest ekonomiczny populizm.

⁶ Skrót ALBA stanowi grę słowną i jednocześnie kolejny element symboliczny, gdyż w języku hiszpańskim oznacza „świt”.

⁷ Bliska członkostwa jest również Nikaragua, gdzie rządzi lewicowa partia Sandinistowski Front Wyzwolenia Narodowego. Od listopada 2006 roku prezydentem kraju jest ponownie Daniel Ortega Saavedra.

⁸ Na marginesie można tutaj dodać, iż wspomniane porozumienia stanowią jeden z przykładów uprawiania przez Stany Zjednoczone polityki selektywnej bilateralnej liberalizacji stosunków handlowych mającej rozbić wspólnotę interesów latynoamerykańskich i tym samym za jakiś czas doprowadzić do utworzenia FTAA. Dostęp do chłonnego rynku amerykańskiego dla konkurencyjnych pod względem kosztowym firm z krajów słabiej rozwiniętych stanowi bardzo silną pokusę i jednocześnie efektywny instrument nacisku ze strony USA. Deklarowany gospodarczy nacjonalizm i silny w sferze werbalnej antyamerykanizm nie stanowią, jak widać, przeszkód dla utrzymywania i rozwijania stosunków z tym mocarstwem.

⁹ *Pozaeuropejskie ugrupowania integracyjne, op. cit., s. 100.*

znajdującą swoje potwierdzenie w zgodzie na zawieranie porozumień subregionalnych i sektorowych¹⁰.

Funkcjonowanie Alternatywy Boliwariańskiej ma polegać na zasadach kooperacji, solidarności i komplementarności jako elementach stojących w opozycji do modelu neoliberalnego oraz akumulacji bogactwa dla uprzywilejowanych mniejszości kosztem interesów państw. Ich realizacja powinna wzmocnić endogeniczne czynniki rozwoju gospodarczego, narodową suwerenność oraz równowagę w tym regionie świata. Przewiduje się ponadto przepływ środków finansowych w ramach funduszy kompensacyjnych celem wyrównywania istniejących dysproporcji rozwojowych.

Nietrudno wobec powyższego zauważyć, co jest charakterystyczne dla myśli lewicowej, iż główna uwaga została skupiona na sferze redystrybucji korzyści gospodarczych osiągniętych dzięki integracji przy założeniu, że wzrost i rozwój będą indukowane m.in. za pośrednictwem poczucia tożsamości i możliwości samostanowienia. Ma je wspierać także realizacja projektów o charakterze społecznym (zob. niżej).

Zauważalny jest jednak brak wskazania na konkretne atuty gospodarek krajów członkowskich i możliwość ich wykorzystania. Trudno się więc spodziewać, że w warunkach niedostatku krajowego kapitału taki model integracji uda się wcielić w życie. Sukces wydaje się być bardzo mocno uzależniony po pierwsze od cen surowców energetycznych (wenezuelska ropa naftowa, boliwijski gaz ziemny), a po drugie od ideologicznej determinacji samych członków¹¹.

Niewątpliwie działania mające podnieść poziom edukacji czy stan zdrowia społeczeństw są potrzebne, lecz ich przełożenie na sferę gospodarczą nie będzie możliwe bez zaawansowanej infrastruktury technicznej czy naukowej. Dodatkowo oparcie rozwoju finansowanego z przychodów ze sprzedaży surowców energetycznych może prawdopodobnie utrwaląć istniejące zacofanie i pogłębiać zależność tych państw od koniunktury w gospodarce światowej i poziomu cen na rynkach międzynarodowych. Ponadto naciski ku kształtowaniu solidarności czy pewnej formy etnocentryzmu konsumenckiego powinny być jedynie istotnym i cennym uzupełnieniem a nie fundamentem zmian.

¹⁰ Zob. szerzej *Ibid.*, s. 59-61.

¹¹ Znamienny jest tutaj przypadek Fidela Castro, którego stan zdrowia, eufemistycznie rzecz określając, uniemożliwia efektywne kierowanie krajem i każe zachować daleko idący sceptycyzm co do możliwości utrzymania ustroju socjalistycznego na Kubie po jego śmierci (nieco odmienne zdanie zob. i por. J. Sweig, *Fidel's Final Victory*, *Foreign Affairs* January/February 2007, Vol. 86, Number 1). Ponadto sam Hugo Chávez mając na względzie doświadczenia z kwietnia 2002 r., gdy został na krótko odsunięty od władzy, musi zachować daleko idącą „rewolucyjną czujność”.

Wątpliwości wzbudza ponadto centralne usytuowanie problemów rolnictwa. Pełni ono co prawda prócz funkcji *stricte* produkcyjnych mających wpływ na bezpieczeństwo żywnościowe oraz samowystarczalność w tym zakresie, także rolę strażnika wartości kulturowych.

Potwierdzeniem lewicowych dogmatów i będącego ich konsekwencją „społecznego przechylenia” może być lista najważniejszych celów ALBA, sprecyzowanych przez Hugo Cháveza, wśród których wymienia się¹²:

- walkę z ubóstwem i wykluczeniem społecznym,
- zachowanie autonomii oraz tożsamości latynoamerykańskiej,
- transfer technologii i wsparcie techniczne,
- kształtowanie kapitału ludzkiego,
- priorytet dla przedsiębiorstw krajowych jako dostawców dóbr publicznych,
- dyfuzję efektów rozwoju naukowego poprzez stosowne porozumienia kooperacyjne,
- walkę z monopolami i oligopolami wykorzystującymi swą dominującą pozycję celem zapewnienia uczciwej konkurencji,
- uniemożliwienie przejmowania przez inwestorów zagranicznych monopolii państwowych świadczących usługi publiczne,
- asymetrię stosunków między nierównomiernie rozwiniętymi gospodarkami,
- społeczną partycypację (demokratyzację),
- współzależność i niepodważalność praw obywatelskich, ekonomicznych, społecznych, kulturalnych,
- respektowanie przez inwestorów zagranicznych praw człowieka oraz suwerenności,
- utworzenie funduszy spójności strukturalnej.

Potencjał gospodarczy ugrupowania – wybrane wskaźniki

Kondycja gospodarcza Wenezueli, Boliwii oraz Kuby, ich zaawansowanie cywilizacyjne oraz fundamenty dla dalszego rozwoju budzą wiele wątpliwości. Nawet w tak wąskiej grupie zauważalne są znaczne dysproporcje. Poniższa tabela stanowi przegląd najważniejszych wskaźników makroekonomicznych. Są one również wyrazem przyjętych założeń doktrynalnych i prowadzonej polityki gospodarczej w wymiarze wewnętrznym, jak i zewnętrznym.

¹² Na podst. http://www.alternativabolivariana.org/pdf/alba_mice_en.pdf (pobrano 14.02.2007).

Tabela 1.

**Wybrane wskaźniki makroekonomiczne krajów członkowskich ALBA
w latach 2002-2006**

kraj	wskaźnik	2002	2003	2004	2005	2006*
Wenezuela	stopa wzrostu PKB (%)	-8,9	-7,7	17,9	9,3	7,0
Boliwia		2,4	2,8	3,6	4,1	3,3
Kuba		1,5	2,9	4,5	b.d.	b.d.
Wenezuela	PKB/1 mieszk. (tys. USD; PPP)	5214	4815	5709	6186	6467
Boliwia		2,547	2,607	2,707	2,817	2,879
Kuba		b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Wenezuela	stopa inflacji (CPI, %)	31,2	27,1	19,2	14,4	b.d.
Boliwia		2,4	3,9	4,6	4,9	b.d.
Kuba		7,0	5,0	2,9	4,2	b.d.
Wenezuela	stopa bezrobocia (miasta; %)	15,8	18,0	15,3	12,4	b.d.
Boliwia		8,7	9,2	6,2	b.d.	b.d.
Kuba		3,3	2,3	1,9	1,9	b.d.
Wenezuela	BIZ netto (mln USD)	-244	1341	1866	500	b.d.
Boliwia		674	195	114	103	b.d.
Kuba		b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Wenezuela	wartość eksportu (FOB, mln USD)	23987	24974	36189	48085	b.d.
Boliwia		1372	1677	2265	2798	b.d.
Kuba		1422	1688	2332	b.d.	b.d.
Wenezuela	wartość importu (CIF, mln USD)	11673	8357	14697	21848	b.d.
Boliwia		1770	1692	1888	2343	b.d.
Kuba		4177	4658	5610	b.d.	b.d.
Wenezuela	<i>terms of trade</i> (1995 = 100)	137,9	155,4	174,2	227,9	b.d.
Boliwia		107,8	110,3	119,7	128,7	b.d.
Kuba		b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Wenezuela	saldo bilansu płatn. (mln USD)	-4427	5443	1898	5457	b.d.
Boliwia		-302	77	126	493	b.d.
Kuba		b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Wenezuela	dług zagraniczny (mln USD)	35460	38672	44546	47233	b.d.
Boliwia		4300	5042	4951	4942	b.d.
Kuba		10900	11300	12000	b.d.	b.d.

*prognoza

źródło: opracowanie własne na podstawie statystyk LAIA (<http://www.aladi.org>, pobrano 14.02.2007).

Z analizy wskaźników zawartych w tab. 1 wynika, że w całym układzie gospodarczym ALBA zdecydowanie dominuje Wenezuela:

- jej udział w PKB liczonym dla całej ALBA w roku 2004 w USD wg cen stałych z roku 2000 wyniósł 74,53%,
- jej udział w ogólnej wartości eksportu (FOB, mln USD) w roku 2004 wyniósł 88,73%,
- jej udział w ogólnej wartości importu (CIF, mln USD) w roku 2004 wyniósł 66,22%,
- wartość jej PKB *per capita* w USD wg PPP ponad dwukrotnie przewyższa wartość wskaźnika liczonego dla Boliwii (dla Kuby brak danych); wartość indeksu HDI (dane za rok 2004) dla Wenezueli to 0,784 (72. miejsce na świecie), dla Kuby 0,826 (50. miejsce na świecie), natomiast dla Boliwii 0,692 (115. miejsce na świecie)¹³.

Oczywistym tutaj jest, że w przypadku Wenezueli wysoka stopa wzrostu gospodarczego, tempo wzrostu PKB *per capita* (według PPP) oraz korzystne saldo bilansu handlowego wynikają z wysokich cen ropy naftowej. Uwagę zwraca natomiast wysoka (dwucyfrowa) stopa inflacji w tym kraju, a także duże wahania wielkości BIZ.

Charakterystycznym jest ponadto, że oficjalne statystyki podają jedynie wysokość stopy bezrobocia w miastach. Świadczy to prawdopodobnie o niemożności sprawdzenia wielkości zatrudnienia/bezrobocia na terenach wiejskich i tym samym słabej skuteczności administracji państwowej w tym zakresie. Może to poddawać pod wątpliwość ocenę efektów podejmowanych projektów społecznych (zob. tab. 3), ponieważ już na wstępie brakuje konkretnej miary odniesienia, za pomocą której możliwa byłaby obiektywna ocena.

Jedną z najpopularniejszych miar obrazujących siłę powiązań handlowych krajów członkowskich ugrupowania jest wskaźnik wymiany intraregionalnej. Dla danych dot. eksportu za rok 2004 wyniósł on 4,15% (najsilniej na jego wartość wpływa łączna wielkość wymiany wenezuelsko-kubańskiej tj. 1428,845 mln USD; łączna wartość eksportu intra za rok 2004 to 1677,905 mln USD)¹⁴. Wartość wymiany wenezuelsko-kubańsko-boliwijskiej dynamicznie rośnie. We wcześniejszych latach (2002 i 2003) analizowany tu wskaźnik udziału eksportu intra w eksporcie ogółem wynosił odpowiednio 0,8% oraz 3,5%.

Poniższa tabela stanowi zestawienie obrazujące strukturę przedmiotową eksportu w ramach ALBA. Dominują w niej dobra mało zaawansowane technologicznie, co potwierdza niski poziom rozwoju gospodarczego krajów członkowskich oraz budzi uzasadnione wątpliwości co do utrzymania gospodarczej spójności ugrupowania.

¹³ Dane za <http://hdr.undp.org/hdr2006/statistics>.

¹⁴ Obliczenia własne na podstawie kwerendy w bazie statystyk handlu zagranicznego LAIA dostępnej pod adresem <http://nt5000.aladi.org/sii/menupagsinternasi/marcossiii.htm> (pobrano 14.02.2007).

Tabela 2.

Struktura przedmiotowa eksportu intraregionalnego ALBA w roku 2005 (wg nomenklatury SITC)

		Kraj przeznaczenia		
		Kuba	Boliwia	Wenezuela
kraj pochodzenia	Kuba*	x	Rum (89,52%), pozostałe leki (4,8%). Łączna wartość eksportu: 229 tys. USD	Pozostałe leki (35,79%), reklamy handlowe, katalogi handlowe (13,31%), płyty gramofonowe, taśmy, inne nośniki rejestracji dźwięku (12,7%), zeszyty (8,82%), oprawki okularów korekcyjnych (3,04%). Łączna wartość eksportu: 367,041 mln USD
	Boliwia	Urządzenia nadawcze zawierające aparaturę odbiorczą, telefony (53,33%), płaszcze i kurtki z wełny lub cienkiej sierści zwierzęcej (6,67%), damskie i męskie zestawy ubraniowe, spodnie, marynarki itp. (13,34%), maszyny do automatycznego przetwarzania danych (6,67%), pozostałe przyrządy pomiarowe (6,67%), zestawy podróżne do higieny osobistej (6,67%). Łączna wartość eksportu: 15 tys. USD	x	Makuchy i inne pozostałości stałe z ekstrakcji oleju sojowego (79,29%), olej sojowy i jego frakcje, rafinowane lub nie, niemodyfikowane chemicznie (15,9%). Łączna wartość eksportu: 158,48 mln. USD
	Wenezuela	Pozostałe wyroby walcowane płaskie ze stali niestopowej (39,37%), stopy aluminium (7,86%), drut aluminiowy (6,44%), kauczuk mieszany (3,72%), herbicydy (3,19%), wyroby z asfaltu lub podobnego materiału (2,36%), nawozy mineralne lub chemiczne, azotowe (2,33%). Łączna wartość eksportu: 88,381 mln USD	Mieszanki substancji zapachowych (29,12%), skrętki, kable, taśmy plecione (14,78%), ostrza maszynek do golenia (14,73%), pozostałe narzędzia wymienne do narzędzi ręcznych lub do obrabiarek (5,07%), zbożowe przetwory spożywcze (4,7%), podpaski higieniczne, tampony, pieluszki dla niemowląt (3,94%). Łączna wartość eksportu: 5,484 mln USD	x

*dane dot. eksportu Kuby za rok 2004

źródło: opracowanie własne na podst. kwerendy w bazie statystyk handlu zagranicznego LAIA dostępnej pod adresem <http://mt5000.aladi.org/sii/menupagsinternasi/marcossiii.htm> (pobrano 14.02.2007).

Na zakończenie tej części artykułu należy wskazać, iż konkurencyjność gospodarek państw członkowskich ALBA oceniana jest bardzo nisko. W rankingu *Institute for Management Development* za rok 2006 na ostatnim, 61. miejscu notowana jest Wenezuela¹⁵. Z kolei wg Światowego Forum Ekonomicznego Wenezuela oraz Boliwia znajdują się odpowiednio na miejscach 88 i 97. (ranking *Global Competitiveness Index*; Kuba nie jest notowana)¹⁶ oraz na miejscach 93 i 117 (ranking *Business Competitiveness Index*)¹⁷.

Projekty społeczno-gospodarcze realizowane w ramach ALBA

Jak już zostało wcześniej wspomniane silne przywiązanie do idei boliwariańskiej przejawia się także w realizacji projektów o charakterze społecznym. Mają one przyczynić się do pozyskania liczego grona zwolenników i kontynuatorów obranego kierunku działań. Poniższe zestawienie zawiera ich wykaz oraz krótką charakterystykę.

¹⁵ http://www.imd.ch/research/centers/wcc/world_competitiveness_yearbook.cfm (pobrano 14.02.2007).

¹⁶ http://www.weforum.org/pdf/Global_Competitiveness_Reports/Reports/gcr_2006/gcr2006_rankings.pdf (pobrano 14.02.2007).

¹⁷ http://www.weforum.org/pdf/Global_Competitiveness_Reports/Reports/gcr_2006/BCI.pdf (pobrano 14.02.2007).

Tabela 3.
Wybrane projekty społeczno-gospodarcze realizowane w ramach ALBA

nazwa projektu	krótka charakterystyka
Misión Robinson	walka z analfabetyzmem
Misión Ribas	wyrównywanie poziomu wykształcenia dorosłych na poziomie średnim
Misión Sucre	wyrównywanie poziomu wykształcenia dorosłych na poziomie wyższym
Misión Mercal	dystrybucja żywności po preferencyjnych cenach
Misión Barrio Adentro	darmowa opieka lekarska (kadra medyczna z Kuby)
Misión Habitat	rozwój budownictwa mieszkaniowego na terenach podmiejskich
Misión Ciencia	rozwój naukowo-technologiczny
Misión Zamora	konfiskata majątków ziemskich, przekazania ziemi najuboższym
Misión Arbol	zrównoważona gospodarka wiejska
Misión Negra Hipólita	walka z marginalizacją społeczną i biedą
Misión Piar	zrównoważony rozwój terenów górniczych
Misión Guacaipuro	przywrócenie praw własności oraz praw obywatelskich endogenicznej ludności
TeleSUR	telewizja regionalna

źródło: opracowanie własne na podst. D. Kurzaj, *Alternatywa Boliwariańska. Gospodarczy wymiar nacjonalizmu południowoamerykańskiego* (prezentacja wygłoszona 05.12.2006 w ramach zajęć *Globalizacja i regionalizacja* w ISM UWrocław) oraz http://es.wikipedia.org/wiki/Misiones_Bolivarianas (pobrano 14.02.2007).

Podsumowanie

Alternatywa Boliwariańska jako odmienny model integracji wydaje się być swoistym *novum* w gospodarce światowej. Jak dotąd wszelkie projekty inspirowane czynnikami *stricte* politycznymi/ideologicznymi wcześniej czy później okazywały się nietrafione. Trwałość ALBA zależy bezpośrednio od utrzymania władzy przez ugrupowania lewicowe deklarujące swoje zaangażowanie dla wprowadzania w życie ideałów boliwariańskich oraz od stanowiska USA, które chwilowo zrezygnowały z większej aktywności w tym regionie świata.

Najbardziej prawdopodobnym i chyba nieodległym w czasie polem starcia może stać się Kuba po śmierci Fidela Castro. Będzie to zapewne swego rodzaju próba dla samej organizacji. Ewentualny, choć raczej mało spodziewany sukces może okazać się czynnikiem cementującym tę gospodarczo-polityczną alternatywę wobec wysiłków świata zachodniego. Ponadto im prędzej ALBA i jej pomysłodawca Hugo Chávez znajdą inne atuty gospodarcze oprócz ropy naftowej, tym skuteczniej wzmocnią jej potencjał rozwojowy.

Literatura

Altvater E., *Dylematy latynoamerykańskiej lewicy*, „Le Monde Diplomatique” nr 2 (12), luty 2007

http://es.wikipedia.org/wiki/Misiones_Bolivarianas

<http://hdr.undp.org/hdr2006/statistics>

<http://nt5000.aladi.org/sii/menupagsinternasi/marcossiii.htm>

<http://www.aladi.org>

http://www.alternativabolivariana.org/pdf/alba_mice_en.pdf

http://www.imd.ch/research/centers/wcc/world_competitiveness_yearbook.cfm

http://www.weforum.org/pdf/Global_Competitiveness_Reports/Reports/gcr_2006/BCI.

http://www.weforum.org/pdf/Global_Competitiveness_Reports/Reports/gcr_2006/gcr2006_rankings.pdf

Kowalewski Z., *Życie i śmierć boliwijskiego rewolucjonisty*, „Rewolucja”, nr 2

Kurzaj D., *Alternatywa Boliwariańska. Gospodarczy wymiar nacjonalizmu południowoamerykańskiego* (prezentacja wygłoszona 05.12.2006 w ramach zajęć *Globalizacja i regionalizacja* w ISM UW r.)

Pozaeuropejskiej ugrupowania integracyjne, J. Rymarczyk, M. Wróblewski (red.), Oficyna Wydawnicza Arboretum, Wrocław 2006

Swieg J., *Fidel's Final Victory*, Foreign Affairs January/February 2007, Vol. 86, Number 1